

Κι αυτό το νερό δεν φτάνει...

Του Δημήτρη Χατζηευθυμίου

Η φράση «εκτροπή του Αχελώου», αναφέρθηκε για πρώτη φορά από τα χείλη ενός πρωθυπουργού το 1984. Ο Ανδρέας Παπανδρέου ήταν εκείνος που πήρε την πολιτική πρωτοβουλία για την υλοποίηση ενός κολοσσιαίου αλλά και πολυσήμαντου έργου. Αν και έχουν περάσει αισίως 13 χρόνια και δύο ακόμη πρωθυπουργοί οι οποίοι έχουν επαναλάβει την πολιτική τους δέσμευση για την υλοποίησή του, εντούτοις μέχρι σήμερα δεν έχουν γίνει παρά μόνο έργα αποθήκευσης και εκμετάλλευσης στον άνω ρου του Αχελώου.

Με αφορμή την πρόσφατη επίσκεψη του πρωθυπουργού κ. Κ. Σημίτη και την εκ νέου διαβεβαίωση ότι στόχος (και) της παρούσης κυβέρνησης είναι να γίνει η εκτροπή, θα περίμενε κανείς ότι η εικόνα που θα έπρεπε να υπάρχει είναι ότι όλα «βαίνουν καλώς»

Κάτι τέτοιο όμως δεν φαίνεται να συμβαδίζει με την γενική αίσθηση. Φυσικό, αν σκεφθούμε ότι οι πολιτικές υποσχέσεις ελάχιστες φορές μέχρι σήμερα συνοδεύονταν από έμπρακτες αποδείξεις και, βεβαίως, μέσα σ' ένα λογικό χρονοδιάγραμμα.

Προκειμένου λοιπόν να έχουμε μια σαφή και κυρίως πιο προσγειωμένη εικόνα της πορείας, όχι μόνο του έργου της εκτροπής, αλλά όλων των μεγάλων εγγειοβελτιωτικών - αρδευτικών έργων της Θεσσαλίας, ζητήσαμε την έγκυρη γνώμη του προέδρου του ΓΕΩΤΕΕ και γεν. γραμματέα της Πανεπιστημιακής Σ.Ε. για την εκτροπή του Αχελώου κ. Κωνσταντίνου Γκούμα. Ενός ανθρώπου που παρακολουθεί όλα αυτά τα χρόνια από κοντά την πορεία αυτών των έργων και χωρίς να είναι απαισιόδοξος τονίζει ότι δεν πρέπει να εφησυχάζουμε αλλά να επαγρυπνούμε

• Ποιό από τα τρία μεγάλα έργα κ. Γκούμα, (Αχελώος, Κάρλα, Φράγμα Σμοκόβου) έχει μεγαλύτερη σπουδαιότητα και ποιο μπορεί να γίνει σε σύντομο χρονικό διάστημα;

- Από πλευράς σπουδαιότητας, αναμφισβήτητα είναι ο Αχελώος. Σκεφθείτε ότι μιλάμε για εκτροπή 600 εκ. μ3 νερού ετησίως, ενώ η Κάρλα θα αποταμιεύει περί τα 200 εκ. μ3 και το φράγμα του Σμοκόβου περίπου 145 εκ. μ3. Και από πλευράς ωφελιμότητας ο Αχελώος είναι πολλαπλού σκοπού. Είναι έργο εγγειοβελτιωτικό, ενεργειακό και οικολογικό.

• Ας τα πάρουμε με τη σειρά: Δεν είναι απαραίτητη η εκτροπή του Αχελώου για να είναι ενεργειακό το έργο. Τα υδροηλεκτρικά εργοστάσια της ΔΕΗ είναι έργα αυτόνομα.

- Ασφαλώς αλλά με το νερό όπου θα εκτραπεί μπορούμε να παράγουμε ενέργεια (εκμεταλλευόμενη υδατοπίεση) με την κατασκευή ενός ακόμη εργοστασίου

• Και οικολογικό... - Οικολογικό, διότι θα ενισχύσει τους υπόγειους υδροφορείς αλλά και τον Πηνειό. Χωρίς τα νερά του Αχελώου δεν υπάρχει περίπτωση αναζωογόνησης του Πηνειού.

• Μήπως και τα τρία έργα μαζί είναι υπερβολικά;

- Οχι, κάθε άλλο. Από μόνο του το Θεσσαλικό διαμέρισμα δεν έχει δυνατότητες να καλύψει το υδατικό έλλειμμα του ισοζυγίου του. Τα νερά που υπάρχουν αλλά και αυτά που θα μπορούσαν να υπάρχουν με την αξιοποίηση κάποιων ταμιευτήρων δεν επαρκούν..

• Με δύο λόγια 950 εκ. μ3 νερού δεν μπορούν να δρεθούν με κανένα άλλο τρόπο.

- Ασφαλώς όχι.
• Το ρωτώ αυτό διότι είναι γνωστό πως η αρχική μελέτη εκτροπής προέβλεπε την παροχή τεύσης 1,2 δισ. μ3 από τον Αχελώο στη Θεσσαλία. Τελικά καταλήγουμε στα 600 εκ. μ3 δείχνοντας μάλιστα ικανοποιημένοι. - Η απάντηση είναι ότι αναγνωρίζουμε κι εμείς τις

• Πρέπει, κάποτε, να μας απασχολήσει το θέμα της συμμετοχής των ίδιων των αγροτών στα έργα αξιοποίησης των υδατινών πόρων

αντιδράσεις και τις ανησυχίες που δημιουργεί η εκτροπή, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι παραιτούμαστε των αναγκών μας, οι οποίες έχουν εκτιμηθεί και είναι πολλαπλές της ποσότητας νερού που τελικά θα έλθει.

• Οι ανάγκες που αναφέρετε βασίζονται στο σήμερα ή απαντούν και στο μοντέλο της γεωργίας που θα ακολουθηθεί τις επόμενες δεκαετίες;

- Αυτό είναι κάτι που δεν μπορούμε να προκαθορίσουμε. Γνωρίζουμε όμως ότι οι προς άρδευση εκτάσεις της Θεσσαλίας δεν μπορούσαν να ικανοποιηθούν με τα νερά αυτά που σας είπα. Χρειάζονται περίπου 1-1,2 δισ. μ3 νερού το χρόνο και ήδη οι μελετητές αρχίζουν να αποκλείουν κάποιες περιοχές. Δηλαδή ο Αχελώος θα αξιοποιηθεί αρδευτικά μόνο τις περιοχές που ήδη αρδεύονται. Είχε υπολογισθεί, για παράδειγμα, ότι θα γίνονταν κάποια έργα με την ισοτύχη των 200 μέτρων. Τώρα όμως θεωρείται δεδομένο ότι θα πάμε πιο χαμηλά, με αποτέλεσμα εκτάσεις που βρίσκονται σε πλαγιές των περιοχών Φαρσάλων και Αγιάς δεν θα αρδευθούν τελικά. Αυτό συνεπάγεται λιγότερα και πιο φθηνά έργα.

• Αν αύριο δεν καλλιεργούμε βαμβάκι, μια από τις πλέον υδροφορές καλλιέργειες, υπάρχει περίπτωση, ύστερα από 10-15 χρόνια να μην χρειαζόμαστε τα νερά αυτά;

- Δεν θα το έλεγα αυτό, διότι οποιαδήποτε καλλιέργεια και αν υπάρχει στη Θεσσαλία το νερό θα είναι απαραίτητο. Εξάλλου προοπτικά αυξάνονται και οι ανάγκες για ύδρευση αλλά και οι βιομηχανικές.

• Αν αύριο δεν καλλιεργούμε βαμβάκι, μια από τις πλέον υδροφορές καλλιέργειες, υπάρχει περίπτωση, ύστερα από 10-15 χρόνια να μην χρειαζόμαστε τα νερά αυτά;

- Δεν θα το έλεγα αυτό, διότι οποιαδήποτε καλλιέργεια και αν υπάρχει στη Θεσσαλία το νερό θα είναι απαραίτητο. Εξάλλου προοπτικά αυξάνονται και οι ανάγκες για ύδρευση αλλά και οι βιομηχανικές.

• Αν αύριο δεν καλλιεργούμε βαμβάκι, μια από τις πλέον υδροφορές καλλιέργειες, υπάρχει περίπτωση, ύστερα από 10-15 χρόνια να μην χρειαζόμαστε τα νερά αυτά;

- Δεν θα το έλεγα αυτό, διότι οποιαδήποτε καλλιέργεια και αν υπάρχει στη Θεσσαλία το νερό θα είναι απαραίτητο. Εξάλλου προοπτικά αυξάνονται και οι ανάγκες για ύδρευση αλλά και οι βιομηχανικές.

• Αν αύριο δεν καλλιεργούμε βαμβάκι, μια από τις πλέον υδροφορές καλλιέργειες, υπάρχει περίπτωση, ύστερα από 10-15 χρόνια να μην χρειαζόμαστε τα νερά αυτά;

- Δεν θα το έλεγα αυτό, διότι οποιαδήποτε καλλιέργεια και αν υπάρχει στη Θεσσαλία το νερό θα είναι απαραίτητο. Εξάλλου προοπτικά αυξάνονται και οι ανάγκες για ύδρευση αλλά και οι βιομηχανικές.

• Αν αύριο δεν καλλιεργούμε βαμβάκι, μια από τις πλέον υδροφορές καλλιέργειες, υπάρχει περίπτωση, ύστερα από 10-15 χρόνια να μην χρειαζόμαστε τα νερά αυτά;

από μόνα τους. Το καθοριστικό σημείο για μας λοιπόν είναι η υπογραφή της σύμβασης για την κατασκευή της σήραγγας. Εκεί παρέλθει ένας χρόνος από τη δημοπράτηση της ενώ σήμερα έχει ανακοινωθεί ότι θα ανοίξουν οι προσφορές. Στο θέμα της εκτροπής η κατασκευή της σήραγγας είναι ένα κομβικό σημείο.

Από κει και πέρα όμως υπάρχουν ένα σωρό ζητήματα τα οποία θέσαμε στον κ. Σημίτη, ο οποίος απόρρησε μάλιστα για τις ανησυχίες μας. Του εξηγήσαμε όμως ότι το έργο αυτό έχει δημοπρατηθεί ήδη τρεις φορές. Είναι σίγουρο λοιπόν ότι υπάρχουν εχθροί του έργου οι οποίοι σε κάθε βήμα προσπαθούν να θέσουν εμπόδια

Είναι επίσης γνωστό ότι την τελευταία προσφυγή στο ΣτΕ, από πλευράς οικολογικών οργανώσεων την υπογράφει ο νομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού.

Οφείλουμε λοιπόν να επαγρυπνούμε και να υπερασπιστούμε το έργο της εκτροπής.

Ακόμη, δεν έχει απαντηθεί το θέμα της χρηματοδότησης. Μπορεί από εθνικούς πόρους να καλυφθεί; Έχουμε το παράδειγμα του Σμοκόβου, ένα έργο που αποτελεί το 1/10 του Αχελώου κι όμως έχουν περάσει 17 χρόνια και το έργο δεν έχει ολοκληρωθεί.

• Μπορούμε να διακινδυνεύσουμε μια χρονική πρόδωψη για το έργο του Αχελώου;

- Αν υπάρχει εξασφαλισμένη χρηματοδότηση και με δεδομένο ότι τα τεχνικά προβλήματα δεν είναι αξεπέραστα και αν υπάρξει σχεδιασμός και οργάνωση (διότι εδώ τίθεται ένα μεγάλο ερωτηματικό: δεν μπορείς να κάνεις έργο με δύο μόνο μηχανικούς του ΥΠΕΧΩΔΕ, απαιτείται ένας συγκεκριμένος φορέας να συντονίζει τα υπουργεία και τη ΔΕΗ), τότε ελπίζω ότι ο χρόνος κατασκευής δεν θα ξεπεράσει την 10ετία. Επαναλαμβάνω όμως ότι υπάρχουν πολλές παράμετροι, σταθμισμένες και μη, που επηρεάζουν κάθε χρονοδιάγραμμα. Γι

αυτό οφείλουμε να επαγρυπνούμε.

• Πάντως, από την επίσκεψη και μόνο του πρωθυπουργού δεν διακρίνω κάποιο δῆμα, κάποια εξέλιξη από το σημείο που βρίσκόμασταν ήδη;

- Από αυτή καθεαυτή την επίσκεψη, όχι. Η δέσμευση που όμως ότι το έργο θα προχωρήσει νομίζω ότι είναι πολύ θετική, δεδομένου ότι δεν υπήρχε τέτοια ως τώρα.

Κλείνοντας το θέμα του Αχελώου οφείλω να επιστήμω ότι μέσα στις προτεραιότητές μας είναι και η υλοποίηση κάποιων επανορθωτικών μέτρων που προβλέπουν οι περιβαλλοντικές μελέτες.

ΚΑΡΛΑ - ΦΡΑΓΜΑ ΣΜΟΚΟΒΟΥ

• Εκεί ωστόσο που είχαμε εξέλιξη είναι στο έργο της Κάρλας, όπου υπάρχει πλέον σαφής δέσμευση για τις χρηματοδοτήσεις του.

- Η Κάρλα, κατ' αρχήν να πούμε, ότι αποτελεί κομμάτι μιας σειράς από 12 έργα, από τα οποία έγιναν μόνο τα μισά. Η επανασύσταση της είναι το πρώτο από τα υπόλοιπα 6 που πρέπει να γίνουν. Συνεπώς είναι ένα χρόνιο ζήτημα το οποίο κάποτε (ελπίζω σύντομα) πρέπει να αντιμετωπισθεί. Κατασκευαστικά είναι ένα εύκολο έργο και πιστεύω ότι όλα αυτά τα χρόνια καθυστέρησε γιατί δεν υπήρχε πολιτική βούληση, η οποία για μένα εκφράζεται έμπρακτα με συγκεκριμένα έργα: Σχεδιασμός, προγραμματισμός, εξασφάλιση χρηματοδότησης και δημοπράτησης. Όλα αυτά τα χρόνια δεν υπήρξαν συγκεκριμένες απαιτήσεις σ' αυτά. Σήμερα πάντως είναι αποδεκτό από όλους η αναγκαιότητα κατασκευής του ταμιευτήρα.

Οι μελέτες κατασκευής - οι οποίες παρουσιάζουν και αυτές μια χρονική υστέρηση σε σχέση με τις υπουργικές εξαγγελίες - και η χρηματοδότηση του έργου, δεν αποτελούν σήμερα ζητούμενα, ιδιαίτερα μάλιστα μετά τις πρωθυπουργικές δεσμεύσεις και επομένως μένει η δημοπρατίσή του. Αν αυτό γίνει μέχρι το τέλος του έτους,

τότε η ανασύσταση της Κάρλας μπορεί μέσα σε 3-4 χρόνια να είναι πραγματικότητα.

• Νομίζω ότι θα είναι το πρώτο μεγάλο εγγειοβελτιωτικό - αρδευτικό έργο μετά από πολλά χρόνια.

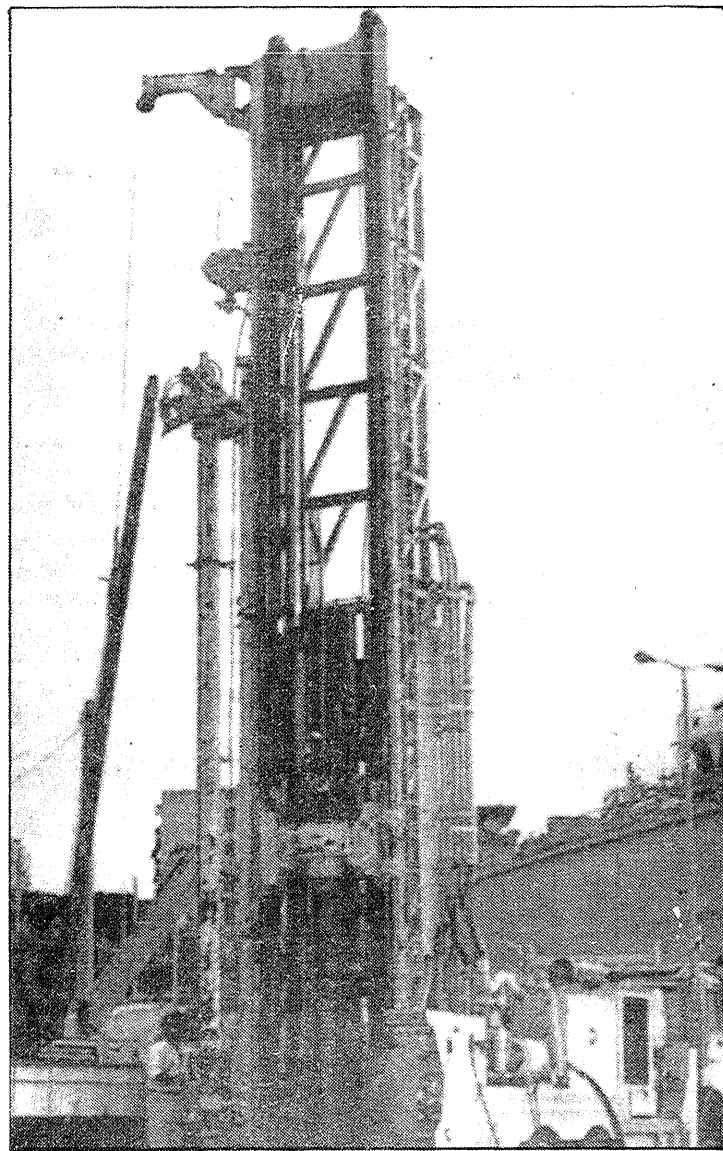
- Ναι, μετά το φράγμα του Σμοκόβου θα είναι αυτό. Εγινε βέβαια το πρόγραμμα ανάπτυξης των υπογείων υδάτων σε έκταση 400.000 στρ. το οποίο ήταν πολύ σημαντικό, απλά για λόγους που έχουν σχέση με την αξιοποίηση των νερών δεν αρκεί να χρησιμοποιούνται μόνο οι υπόγειοι υδροφορείς και όχι τα επιφανειακά ύδατα. Πάντως η Κάρλα είναι το πρώτο, μετά από πολλά χρόνια, μεγάλο έργο, η τύχη του οποίου μάλιστα είχε συνδεθεί με την εκτροπή του Αχελώου. Σήμερα όμως αποφασίστηκε ότι η Κάρλα μπορεί να λειτουργήσει ως αυτόνομο έργο.

• Σ' ότι αφορά το φράγμα Σμοκόβου;

- Για το έργο αυτό ο πρωθυπουργός ανήγγειλε ότι θα ολοκληρωθεί η σήραγγα Λεονταρίου με έργα προϋπολογισμού ύψους 3,5 δισ. δρχ. Το φράγμα έχει ολοκληρωθεί και θεωρητικά θα μπορούσε να γεμίσει ώστε να εκμεταλλευθούμε πάνω από 100 εκ. μ3 νερού, διοχετεύοντάς το προς τον Πηνειό, μέσω των παραποτάμων του, ώστε να μπορέσει και η Λάρισα και η Καρδίτσα να αντιμετωπίσει τα προβλήματα λειψυδρίας του καλοκαιριού. Δεν έγινε όμως η σήραγγα Λεονταρίου, ούτε καν είχαν αρχίσει (πριν 3 μήνες) τα έργα της ΔΕΗ. Βλέπουμε λοιπόν μια ελλείψη συντονισμού για ένα έργο που ουσιαστικά ξεκίνησε το 1982, και θέλει άλλα δύο χρόνια τουλάχιστον για να γίνει η σήραγγα. Από κει και πέρα όμως χρειάζονται μια σειρά έργων για δίκτυα άρδευσης, για τα οποία δεν υπάρχει καμία μελέτη. Αν λοιπόν το συνολικό έργο υλοποιημένο έλυνε προβλήματα άρδευσης για 250.000 στρ. σήμερα, ακόμη κι αν γίνει η σήραγγα Λεονταρίου, δεν θα αντιμετωπισθούν παρά μόνο 23.000 στρ. Η εκτίμηση είναι ότι τα δίκτυα άρδευσης μπορεί να μην γίνουν και ποτέ, διότι απαιτούνται συνολικά περί τα 60 δισ. δρχ.

Στο σημείο αυτό να τονίσω ότι κάποτε πρέπει να μας απασχολήσει το θέμα της συμμετοχής των ιδίων των αγροτών στα έργα αξιοποίησης. Δηλαδή πρέπει να έχουμε το θάρρος (ή πολιτεία, οι κυβερνήσεις) να πουν ορισμένες αλήθειες.

• Εδώ θέτετε ένα κρίσιμο θέμα γύρω από την κατανάλωση και το κόστος χρήσης του νερού

που έχει σχέση με την αξία του ως αγαθό.

- Δεν το βάζω με στενά οικονομικά κριτήρια, τιμολογιακής πολιτικής δηλαδή, αλλά στη βάση της ιδρύσεως και λειτουργίας ενός ενιαίου φορέα διαχείρισης. Είναι ένα θέμα που μας απασχολεί σαν ΓΕΩΤΕΕ και Τεχνικό Επιμελητήριο: Πρέπει επιτέλους στη Θεσσαλία, αλλά και σ' όλη τη χώρα, να υπάρξει ένας ενιαίος φορέας διαχείρισης των υδατινών πόρων, που θα σκεδιάζει, θα προγραμματίζει και θα εκτελεί. Αυτές οι ποσότητες νερού που θα «πέσουν» στον κάμπο, που θα πάνε; Πώς θα αξιοποιηθούν; Θα πάνε στη θάλασσα; Πώς πρέπει να συμμετέχουν οι χρήστες; Με τι οικονομικούς

όρους θα γίνουν κάποια έργα; Θα συνεχίσουμε να ποτίζουμε ανεξέλεγκτα χωρίς καμία οικονομία; Είναι ερωτήματα που πρέπει να μας απασχολήσουν σοβαρά. Η διαχείριση των υδάτων είναι ένα πολύ μεγάλο ζήτημα, που απαιτεί ακόμη αν θέλετε την εκπαίδευση των αγροτών αλλά και του αστικού πληθυσμού για τη χρήση του νερού ως αγαθού.

Ακόμη, πρέπει να πάρουμε μέτρα για τις παρανομες γεωτρήσεις αλλά και για το νερό που χύνεται στην θάλασσα.

Πάντως σ' όσους ασχολούνται με τα πράγματα έχει ωριμάσει η ιδέα δημιουργίας ενός τέτοιου φορέα στη Θεσσαλία, η οποία είναι μια ενιαία υδρολογική λεκάνη.